ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

לישני. רבינא: **הא רבי יוסי הגלילי.** ורב נחמן דאמר כרבנן: **מתנות כהונה קאמרת.** בכור מעשרים ואחרונה מתנות כהונה [נקמן קי:] והלכך אוקמה רבינא להא דרב נחמן כר"י הגלילי דאיהו נמי מודה בהא דכל זמן שהכהן קיים משולחן גבוה זכו להו כהנים ואפילו ממחיים וכי קאמר רבי יוסי הגלילי ממון בעלים הן בשלמים קאמר דבעלים ישראל לא זכו להו ממחיים משלחן גבוה והא דתירץ רבינא לרבי יוסי הגלילי בבכור בחולה לאחר ולא מירץ בשלמים משום דסיפא דברייתא מוכיח דבבכור קמיירי דקתני לא אמר בן עזאי אלא בבכור וכן עזאי מילתיה דרבי יוסי קמפרש ולקמיה מפרש מילתיה: **שלמים שטעונין סמיכה ונסכים.** מנחת נסכים שלשה עשרונים לפר ושני עשרונים לאיל ועשרון לכבש כדמפרש במנחות בפ' ו[כל [המנחות] (דף פפ) אבל בכור לא: **בכור מבעיא.** ובבכור בחולה לאחר קאמר דכיון דלאו להקרבה קאי לא זכו ליה משלחן גבוה אלא חזי לגבוה: **למעוטי מעשר.** בהמה שחע"פ שהוא קרב שלמים כדאמרינן בפ' בתרא דבכורות (דף פ.) אפי' הכי לא הוי מחיים ממון בעלים כשלמים: **בבכור.** תם נאמר אך בבכור שור וגו' לא תפדה פדיון הוא דלית ליה לדיפוק מקדושת בכור למכור באיטלו וליפקול בליטרא אבל נמכר הוא מי ולוקח יאכלנו בקדושתו כשיומם או אם הבית קיים יקריבנו: **כמעשר נאמר לא יגאל.** וגמרינן בבכורות בפ' [המיסי] (דף לב.) האי לא יגאל מלא יגאל דמרמים דכתיב בהן לא ימכר ולא יגאל[ו] מה להלן מכירה עמו אף כאן מכירה עמו הלכך אינו נמכר לא מי ולא שחוט כו' אלמא לאו ממון בעלים הוא: **רבא אמר.** מעילה דמתניתין לא תידוק מיניה הא מקדש קדשי אלא ה"ק שאין בהן דין מעילה שאין בהם שום קדושה לשמים דבקדושת שמים שייכא דין מעילה כגון קדשי קדשים: **ומאי ניהו.** כגון נכסים דהדיוט: **גוכה.** אלי נזקו מבשרו דנזק שור תם משתלם מגופו: **לא גריעא.** הא דקתני אינו גוכה מאימורין הא קמ"ל דאין גוכה מבשרו כנגד אימורין כגון שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים אינו גוכה אלא אליבא ד[דמי בשרו אף על גב דלא הוי מנה שלם ודמי אלי אימורין לא ישתלם מדמי אלי האחר של בשר: **אי אליבא דרבנן.** דפליגי עליה דרבי נתן בפרק שור שנגח את הפרה (לקמן דף נג.) גבי שור שדחף את חבירו לבור ד[לקמן] [ואמרינן] בתם בעל השור משלם אלא אינו בעל השור מעלה מעלה ובעל הבור פטור מפני שזה הפילו ובמועד בעל השור משלם אלי ובעל הבור פטור אלמא כי ליכא לאשתלומי מבעל השור לא משתלם מבעל הבור ואע"פ שבו נמצא הנזק ופשיטא דאיהו גוכה מבשרו כנגד אימוריהן: **ואי אליבא דרבי נתן הא אמר כי ליכא לאשתלומי.** מבעל השור משתלם מבעל הבור דאמר בתם בעל השור משלם רגיע ובעל הבור שלשה חלקים ובמועד בעל השור משלם מחצה ובעל הבור מחצה ובהכא נמי אמאי אינו גוכה מבשרו כנגד אימוריהן הא הכא נמי תרוייהו אזיק חלק חלק גבוה וחלק הדיוט. ופריש דכתיב בהן אע"ג דליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי שבשתא היא דהתם לא מצינו לאוקמי הכי: **הני מילי.** דלא אמרינן כי ליכא לאשתלומי מהאי לישתלם מהאי: **כחרי גופא.** אי לא אשמעינן ר' אבא דאינו גוכה מאימוריהן הוה אמינא דמלי א"ל מכל היכא דבעינא משתלמנא: **הכא הוא דאמר ליה בעל השור.** ההרוג לבעל הבור: **אגא פורתי בכירך אשבחתיה.** מת הלכך כל הנזק עליו מה דאית לי לאשתלומי מבעל השור משתלימנא אם תם הוא משלם רגיע דאפילו הזיקו הוא לבדו לא היה משלם אלא חצי נזק ובעכשיו שיש אחר עמו ישלם רגיע והשאר משתלימנא מינך: אבל

אי אליבא דרבנן. פי' בקונטרס אי אליבא דרבנן דפליגי עליה דרבי נתן בפ' הפרה (לקמן נג. ושם) גבי שור שדחף חבירו לבור ואמר [בתם] בבעל השור משלם מחצה ובעל הבור פטור אלמא כי ליכא לאשתלומי מבעל השור לא משתלם מבעל הבור ואע"ג שבו נמצא הנזק ופשיטא דאיהו גוכה מבשרו כנגד אימוריהן עכ"ל משמע מפירושו שהשור עושה כל הנזק ובעל הבור אין עושה כלום הלכך שור מועד משלם נזק שלם ותם אלי נזק ולכך לא אלי למידק אלא אם תם ולא מועד וכן פי' בהדיא לקמן בפ' הפרה (שם ד"ה אם) ח"ל אבל רבנן בתר מעיקרא אלי וסברי דבעל השור כוליה הזיקא קעביד הלכך במועד בעל השור משלם נ"ש ובתם משלם אלי נזק [1](ובעל השור) ופליגא מפסיד וקשה לר"י היכי דייק דאין גוכה מבשרם כנגד אימוריהן מדלא משתלם מבעל הבור כלום בתם שמפסיד פלגא דהתם משום שהבור לא עשה הזיק כלל אבל בשלמים שהבשר עשה כמו כן הזק כיון דליכא לאשתלומי מאימורין משתלם מן הבשר דעל כרחך ס"ל השתא שיש שהזיקו אלי כוליה הזיקא עבד והאי כוליה הזיקא עבד כיון דלא אמיק אדעתיה טעמא דתורא בנירך אשבחתיה דאי כל חד וחד פלגא הזיקא עבד למה ישלם בתם לרבי נתן בעל הבור שלשה חלקים דהייט יותר ממה שהזיקו ובלא טעם אין לנו לומר כדמוכח בהפרה ועוד מנא ליה לגמרא לרבנן בתם משלם בעל השור מחצה ובעל הבור פטור דלמא בתם בעל השור משלם מחצה ובעל הבור משלם מחצה ורבנן דאמרי ובעל הבור פטור אירי במועד ונראה לר"י דרבנן דאמרי בעל השור חייב ובעל הבור פטור היינו דבעל השור משלם מחצה במועד ובתם רגיע ובעל הבור פטור לגמרי שלא חייב הכתוב בור אלא היכא דבעל ממילא דכתיב ונפל שמה שור אבל אם אחרים מפילים אותו בבור פטור בעל הבור והכא ה"פ הא אמרי כי ליכא לאשתלומי מבעל הבור לא משתלם מבעל השור אע"ג דס"ל האי כולא הזיקא עבד והאי כו' ופשיטא דאין גוכה מבשרן כנגד אימוריהן ומאי קמ"ל רבי אבא ואע"פ מגליה דהא דקאמרי רבנן ובעל השור חייב לאו היינו דחייב הכל וי"ל דאי הוו פליגי רבי נתן ורבנן בתשלומי השור הוה להו לפרש ומדלא פירשו ש"מ אמרי כי ליכא לאשתלומי מבעל הבור לא משתלם מבעל השור אע"ג דס"ל האי כולא הזיקא עבד והאי כו' ופשיטא דאין גוכה מבשרן כנגד אימוריהן ומאי קמ"ל רבי אבא ואע"פ מגליה דהא דקאמרי רבנן ובעל השור חייב לאו היינו דחייב הכל וי"ל דאי הוו פליגי רבי נתן ורבנן בתשלומי השור הוה להו לפרש ומדלא פירשו ש"מ תם חי. לאחרים משיגת ליד כהן (בכורות לא:) אלא נפל כו מוס יכול לאוקמי לכהן בתומת בכור דלהכי כתיב לא תפדה לאשמעינן דבמכירה שרי (תמורה ה: ושי"ש בהגהות הגר"א) ואבל בקדושה חו היא הקדושה אלא ישמעינן בתיעלא ולא שקלנו בליטרא (שם ח.). **במעשר נאמר לא יגאל.** והיה הוא תמורתו יהיה קדש לא יגאל (בכורות לא:).

מודו לרבי נתן בהא ועוד דאם איתא דמחייבי רבנן הכל לבעל השור ה"ל לר' נתן למימר דאין משלם אלא מחצה: **אגא תוראי בבירך אשבחתיה.** ודוקא גבי בור קאמר דמשלם אע"ג דכל חד וחד כולא הזיקא עבד שייך לאלתר בין שור לבור מהאי טעמא ומיהו כיון דידע טעם דתוראי בנירך אשבחתיה מצי למסבר נמי דכל חד וחד פלגא דהזיקא עבד כדאמרינן בהפרה (שם) ושם אפרש בע"ה: אמר

מסורת הש"ס

1) [נרש מיקון ופר' במהר"מ הגי' אמר לן], 2) תמורה ה: ח. בכורות לא: לב. ג) נ"ל לגנות יבב"ן, ד) [לקמן נג.], ה) [שם], ו) [נ"ל שתי מדות ב:], ז) [וקבל סז], ח) נפ"מ: אלי, ט) עיין מהר"מ, י) ר"מ מ"ז.

רבינו חננאל

אלא הכי קאמר אפילו תימא ר' יוסי הגלילי ושאני מתנות כהונה דמשלחן גבוה קא זכו. לפיכך אינו ממונם וכי קאמר ר' יוסי הגלילי בקרשים קלים שלו כגון זבחי שלמים שלו. נופה ומעלה מעל בה' לרבות קרשים קלים שהן ממונו דברי ר' יוסי הגלילי פי' לרבות כל קדשים קלים בן עזאי אומר לרבות שלמים. ואמרי' בן עזאי למעוטי מאי אילימא למעוטי בכור שאינו ממונו השתא שלמים שטעונין סמיכה ונסכין ותנופת חזה ושוק אמרת ממונה הוא בכור מיבעיא. אמר ר' יוחנן למעוטי מעשר וכדתניא בבכור נאמר לא תפדה ונמכר הוא אוקמוה בתחלת תמורה בבעל מום. במעשר נאמר לא יגאל ואינו נמכר כלל כו' רבינא מתני אסיפא אבא יוסי בן דוסתאי אמר לא אמר בן עזאי אלא בבכור בלבד למעוטי מאי אילימא למעוטי שלמים כו' ואוקמ' ר' יוחנן למעוטי מעשר וכדתניא ובו' ועלתה בקשיא. רבא אמר מאי שאין בהן מעילה שאין בהם דין מעילה ומאי [נינהו] נכסי הדיוט. ואקשי' עליה וליתני נכסין של הדיוט קשיא. אמר רבא שלמים שהזיקו לדברי ר' יוסי הגלילי גובה מבשרן ולא מאימוריהן כו' כיון שאמר קדשים קלים ממון בעלים הן והמזיקן חייב לשלם הצרוך לומר כך אם הזיקו הן חייבין פי' שור של שלמים שחבל בשור של חולין בק' כספים חצי הנזק ג' כספים יכול למימר ליה המזיק תרי שותפי אנן בהא תורא בשורא דידי ותרבא דהקדש אנא משלימנא לך מן הבשר מנתא דמטי לי לפום חרשבנא ודהקדש מטי לך או דלמא מצי אמר ליה נ' זוזי כולהו מבשרא משתלמנא דהא לא יכילנא לאשתלומי מן האימורין דלגבוה שלקי שקילנא כל קבל מנתא דמטי להו לאימורין לשלומי מבשרא ואי לא שוה הב לי בשורא אחרינא דהא את מחכפר באימורין. ואמרי אליבא דמאן אמרה רבא להא שמעתא דשלמים שהזיקו כו' אי אליבא דרבנן פשוטה היא. אי אליבא דר' נתן פשוטה היא והלוקחם בפ' שור שנגח את הפרה בסופו ואני עתיד לפרשו שם באר היטב.

עין משפט נר מצוה

קכח א מיי' פ"ג מהל' מעשה קרבנות הל' ו סמג עשין קפ:
קכו ב מיי' שם פ"ב הל' כ סמג שם:
קכו ג מיי' פ"ט שם הלכה ו:
קכח ד מיי' פ"ו מהל' נזקי ממון הלכה ב ו סמג עשין ריב ולאוין שדמ:
קכט ה ו מיי' פ"מ מהל' נזקי ממון הלכה ב ג:

תורה אור השלם

1. נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מַעַל בַּיְיָ וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגֵזֶל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ: ויקרא ה כא
2. אַךְ בְּבֹכֹר שׁוֹר אוֹ בְכֹר כֶּשֶׂב אוֹ בְכֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ: במדבר יח יז
3. לֹא יְבַקֵּר בֵּין טוֹב לְרָע וְלֹא יַמִּירֶנּוּ וְאִם הָמֵר יַמִּירֶנּוּ וְהָיָה הוּא וְתַמּוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ לֹא יִגָּאֵל: ויקרא כז לג

גליון הש"ס

גמ' א אליבא דרבנן **פשיטא.** פי' לקמן נג ע"ב תוס' ד"ה הא כרבנן וצ"ע:

מוסף רש"י

לדברות את השלמים. קמ"ל, דודאי הן ממונו, אבל מעשר לא, דאיהו לאו ממונו הוא ולא יכול למוכרו מי ולא שחוט לא תם ולא נפל מוס (תמורה ח.). **אלא בבכור בלבד.** שהקדיש כהן נכוריו אבל אחר וספר ונשבע והודיע, אבל שלמים לאו ממונו הוא, הואיל ואיילא עליהו קדושה כל כך שטעונין סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק, ומעשר נמי לא הואיל ואינו יכול למוכרו (שם). **בבכור נאמר לא תפדה.** לך בכור שור לא בכור כשב לא בכור עז לא תפדה ונו', ומשמע בעלים אין פודין אותו (בכורות לא:) פדיון הוא שאין לו שיעום הפדיון בקדושה והוא יצא לחולין (תמורה ח.) שאין הבעלים יכולין לפדותו ולעהוג בו מנהג חולין כגון נחה ובכהיה (שם ה:). **ונמכר הם חי.** לאחרים משיגת ליד כהן (בכורות לא:) אלא נפל כו מוס יכול לאוקמי לכהן בתומת בכור דלהכי כתיב לא תפדה לאשמעינן דבמכירה שרי (תמורה ה: ושי"ש בהגהות הגר"א) ואבל בקדושה חו היא הקדושה אלא ישמעינן בתיעלא ולא שקלנו בליטרא (שם ח.). **במעשר נאמר לא יגאל.** והיה הוא תמורתו יהיה קדש לא יגאל (בכורות לא:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com